

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
геології, географії, рекреації і
туризму

(вказати назву структурного підрозділу)

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

(вказати П.І.Б керівника)

“ 29 ” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

другий (магістерський)

галузь знань

10. Природничі науки

(шифр і назва)

спеціальність

106 Географія,

(шифр і назва)

освітня програма

«Географія рекреації і туризму»,

(шифр і назва)

спеціалізація

вид дисципліни

за вибором

(обов'язкова / за вибором)

факультет

геології, географії, рекреації і туризму

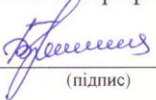
2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«26» серпня 2024 року, протокол № 8

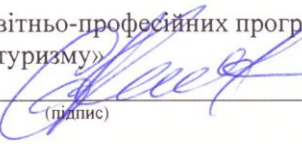
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Залюбовська О.В., к. геогр.н., доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

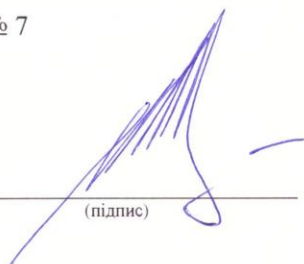
Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

(підпис) (Анатолій БАЙНАЗАРОВ)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм:
Гарант ОПП «Географія рекреації і туризму»

(підпис) (Сергій КОСТРИКОВ)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «26» серпня 2024 року № 7
Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) (Олександр ЖЕМЕРОВ)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Рекреаційно-туристське природокористування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра, спеціальності 106 Географія.

Освітньої програми: Географія рекреації і туризму

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є первинне опанування студентами оцінки можливостей використання природних ресурсів для потреб рекреаційної та туристичної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основні завдання вивчення дисципліни

- дати уявлення про природокористування, раціональне природокористування;
- сформулювати систему уявлень щодо можливостей використання природних ресурсів і умов в рекреаційній діяльності;
- опанувати методи оцінки природних ресурсів

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни Геосистемний моніторинг	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1,2-й
Семестр	
1-й	2,3-й
Лекції	
16 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	
8 год.	- год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
96 год.	- год.
Індивідуальні завдання	
Не передбачені	

Заплановані результати навчання.

Сформовані компетентності:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументів до фахівців і нефахівців.

СК 10. Уміння проводити аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу територій та давати оцінку туристсько-рекреаційних ресурсів.

СК 11. Здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички для проведення комплексного географічного аналізу туристсько-рекреаційної діяльності окремих територій

Згідно до вимог освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПР04. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР06. Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

ПР14. Аналізувати потенціал територій щодо здійснення туристсько-рекреаційної діяльності.

Через систему знань та умінь:

знати: поняття природних ресурсів, рекреаційних ресурсів, види природокористування, методи оцінок природних рекреаційних ресурсів;

вміти: давати оцінку природним рекреаційним ресурсам для різних видів рекреаційної діяльності, оцінювати ризики та наслідки здійснення рекреаційної діяльності, можливості використання природних ресурсів для потреб рекреаційної та туристичної діяльності;

отримати професійні навички оцінки природних ресурсів

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Природні рекреаційні ресурси

Тема 1. Поняття природокористування. Типи природокористування. Оцінка природних ресурсів і умов.

Тема 2. Рекреаційне і туристичне природокористування. Функціональна модель і основні типи туристичного природокористування. Рекреаційне середовище, як форма функції відпочинку населення.

Тема 3. Природні рекреаційні ресурси та методи їх оцінки. Туристично-рекреаційна оцінка рельєфу, кліматичних умов, гідрографічних об'єктів. Рекреаційне лісокористування. Туристично-рекреаційна оцінка гідрогеологічних об'єктів, рослинних угруповань та об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 4. Культурні екосистемні послуги. Середовище для відпочинку, туризму на природі. Оздоровчі властивості та сенсорна інформація, яку люди отримують від природи. Соціальні функції користування дикою природою. Опосередкований прибуток від екосистемних послуг

Тема 5. Рекреаційне природокористування та охорона природи. Взаємодія туризму та навколишнього середовища. Рекреаційні навантаження на природні комплекси та методика їх визначення.

Розділ 2. Об'єкти природно-заповідного фонду як об'єкти рекреації

Тема 6. Об'єкти ПЗФ: класифікація та рекреаційне використання. Об'єкти ПЗФ як найважливіша складова природних рекреаційних ресурсів. Екологічний туризм.

Проблеми рекреаційного використання території природоохоронних об'єктів

Тема 7. Туристичні діяльність на території об'єктів ПЗФ. Організація рекреаційної діяльності на територіях національних природних парків, регіональних ландшафтних парків та біосферних заповідників.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем		Кількість годин										
	Усього	Денна форма					Заочна форма					
		у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5		7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Природні рекреаційні ресурси												
Тема 1. Поняття природокористування	8	2	-			6						
Тема 2. Рекреаційне і туристичне природокористування	14	2	-			12						
Тема 3. Природні рекреаційні ресурси та методи їх оцінки	38	4	6			32						
Тема 4. Культурні екосистемні послуги	14	2				10						
Тема 5. Рекреаційне природокористування та охорона природи	14	2				10						
Разом за розділом 1	88	12	6			70						
Розділ 2. Об'єкти природно-заповідного фонду як об'єкти рекреації												
Тема 6. Об'єкти ПЗФ: класифікація та рекреаційне використання	10	2	-			8						
Тема 7. Туристичні діяльність на території об'єктів ПЗФ	22	2	2			18						
Разом за розділом 2	32	4	2			26						
Усього годин	120	16	8			96						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Туристично-рекреаційна оцінка природних ресурсів і умов адміністративного району для потреб різних видів рекреаційної діяльності	6	-
2	Рекреаційна діяльність об'єктів природно-заповідного фонду (на прикладі одного з національних парків України)	1	-
3	Контроль знань	1	-
Разом		8 малочисельна	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заоч
	<i>Студенти мають самостійно опрацювати матеріал за темами:</i>		
1	Методи оцінки природних ресурсів і умов	6	
2	Рекреаційне середовище, як форма функції відпочинку населення	12	
3	Туристичний потенціал території	10	
4	Методи оцінки якості території для розвитку туризму і рекреації	7	
5	Туристичні і рекреаційні ресурси як важлива складова туристичного потенціалу території	5	
6	Рекреаційні навантаження на природні комплекси	5	
7	Соціальні функції користування дикою природою.	5	
8	Опосередкований прибуток від екосистемних послуг	10	
9	Методи оцінки рекреаційних та туристичних навантажень на природні комплекси	10	
10	Об'єкти ПЗФ – потенційні території для проведення рекреації і туризму.	8	
11	Організація рекреаційної діяльності на територіях національних природних парків, регіональних ландшафтних парків та біосферних заповідників.	18	
	Разом	96 малочисельна	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочими навчальними планами.

7. Методи навчання

До основних методів навчання належать: лекції (з презентаціями), практичні роботи, самостійна робота студентів згідно з програмою курсу, (контрольні роботи).

Відповідно до концепції змішаного навчання в Каразінському університеті розроблено та наповнено дистанційний курс в системі Мудл.

8. Методи контролю

У навчальному процесі застосовуються такі види контролю: заліковий підсумковий контроль.

Контроль знань здійснюється у вигляді усного опитування під час перевірки рівня виконання студентами практичної роботи (підготовка доповіді) та при публічному захисті цієї доповіді, а також під час написання контрольної роботи. Передбачено контроль знань наприкінці семестру у вигляді письмової контрольної роботи в Мудлі.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	
Т 1-3	Т 4-5	Т 6	Т 7		
40		20		40	100

Критерії оцінювання:

Загальна кількість балів: 100 балів

Сума балів за результатами роботи (практичні роботи): 60 балів

Сума балів за контрольну роботу: 40 балів.

Загальна сума балів, яку студент може отримати за результатами роботи на практичних заняттях протягом семестру складає 60 балів:

60 балів студент отримує за 2 практичних роботи, що виконуються протягом семестру. 40 балів за першу практичну роботу та 20 балів – за другу.

Практична робота 1. Максимальна кількість балів складає 60 балів. Максимальну кількість балів (40 балів) студент отримує у випадку правильного оформлення роботи, проведення повної оцінки природних ресурсів (згідно з завданням), здійснення бальної оцінки придатності природних ресурсів та умов для різних видів рекреації за методиками та шкалами, що розглядались під час вивчення дисципліни, проводить глибокий аналіз із розкриттям перспектив адміністративного району для зазначеного переліку видів рекреації та туризму. Окрім виконання роботи студент презентує результати під час практичного заняття, відповідає на запитання одногрупників та викладача. 35 балів студент отримує у випадку повного виконання роботи (див. пункт вище) але без презентації результатів роботи. 20-34 балів студент отримує у випадку правильного оформлення роботи, проведення неповної оцінки природних ресурсів (згідно з завданням), здійснення неповної бальної оцінки придатності природних ресурсів та умов для різних видів рекреації за методиками та шкалами, що розглядались під час вивчення дисципліни, проводить неповний аналіз із розкриттям перспектив адміністративного району для зазначеного переліку видів рекреації та туризму. 10-20 балів студент отримує у випадку правильного оформлення роботи, проведення неповної оцінки природних ресурсів (згідно з завданням), здійснення неповної бальної оцінки придатності природних ресурсів та умов для різних видів рекреації за методиками та шкалами, що розглядались під час вивчення дисципліни, але аналіз є відсутнім. 0-10 балів студент отримує у випадку проведення неповної оцінки природних ресурсів (згідно з завданням), часткового здійснення бальної оцінки придатності природних ресурсів та умов для різних видів рекреації за методиками та шкалами, що розглядались під час вивчення дисципліни, результати не аналізує.

Практична робота 2. Студент отримує 20 балів у випадку повного аналізу з використанням 5 джерел, презентацією роботи під час заняття. 17 балів у випадку повного аналізу з використанням 5 джерел, без презентації роботи під час заняття. 15-17 балів студент отримує у випадку аналізу з використанням 4 джерел. 10-15 балів студент отримує у випадку аналізу з використанням 3 джерел. 5-10 балів студент отримує у випадку аналізу з використанням 2 джерел. 0-5 балів студент отримує у випадку аналізу з використанням 1 джерела.

Сума балів за контрольну роботу складає 40 балів.

40 балів за письмову контрольну. Студент отримує від 36 до 40 балів за контрольну роботу у випадку, якщо він в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає у відповідях, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, розкриває причинно наслідкові зв'язки. Студент отримує від 25 до

35 балів, якщо він достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно дає відповіді на більшість відкритих та тестових питань. . Студент отримує від 15 до 25 балів, якщо він в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Студент має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Студент отримує від 1 до 15 балів, якщо він не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під відповідей на запитання, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі відкриті/тестові завдання. Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

До контролю знань допускається студент денної форми навчання, який протягом семестру набрав не менше ніж **20 балів** за всі види робіт, передбачених навчальною програмою дисципліни.

У разі виявлення факту **академічної недоброчесності** із боку студента під час контрольної роботи його оцінка **повинна бути зменшена до 0**, а сам студент **має бути видалений з аудиторії**, де проводиться контроль знань (пункт 7.12.5 «Положення про організацію освітнього процесу в ХНУ імені В. Н. Каразіна», наказ ректора № 0202-1/155 від 21.04.2017 р.).

Підсумкова оцінка з курсу є арифметичною сумою. Підсумкова оцінка, що визначається у балах (від 1 до 100 балів), перекладається в оцінку за національною шкалою згідно наступної таблиці.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Базова:

1. Паньків Н. Туристичне ресурсознавство : навч. посібник / Наталія Паньків. – Львів : Український бестселер, 2011. – 238 с.
2. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2006. – 287 с
3. Явкін В.Г. Проблеми географії та менеджменту туризму. Явкін В.Г., Руденко В.П., Король О.Д. та ін. – Чернівці: Рута, 2006. – 260с.
4. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу / О. О. Бейдик. – К. : Київ. ун-т, 2001. – 395 с.
5. Гетьман В. І. Основні завдання та проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України / В. І. Гетьман // Гори і люди (у контексті сталого розвитку) : мат-ли Міжнар. конф. – Рахів, 2002. – С. 304–313

6. Гетьман В. І. Платні рекреаційні послуги установ природно-заповідного фонду України: законодавчі норми та економічні можливості / В. І. Гетьман // УГЖ. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
7. Залюбовська Оксана. Ландшафтні дослідження: від парадигми через ГІС-технологію до моніторингу (на прикладі території НПП "Слобожанський") / Оксана Залюбовська, Аліна Овчаренко, Ігор Черваньов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», 2023. – Вип. 59. – С. 110-124. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-59-09>
8. Залюбовська О.В. Проблемно-орієнтоване навчання при підготовці студентів-географів в умовах дистанційної форми навчання / О.В. Залюбовська //Матеріали міжнародного стажування Proceeding of the Scientific and Pedagogical Internship (Riga, Republic of Latvia, September 30 – November 10, 2024). – Riga, 2024. – р. 241-246
9. Черваньов І.Г. Обґрунтування вибору індикативних об'єктів для ландшафтного моніторингу природоохоронної території та дослідження їх за даними дистанційного зондування й польового знімання / І. Г. Черваньов, О. В. Залюбовська, А. Ю. Овчаренко / Український географічний журнал. Київ, 2019. Вип. 1 (105). С. 15-23
DOI: 10.15407/ugz2019.01.015 URL: <http://dx.doi.org/10.15407/ugz2019.01.015>
10. Овчаренко Ю. А. Індикативний ландшафтний моніторинг національних природних парків (на прикладі території НПП «Слобожанський») / А. Ю. Овчаренко, О. В. Залюбовська / Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія "Геологія. Географія. Екологія". Харків. 2018. Вип. 49. С. 190-205
DOI: 10.26565/2410-7360-2018-49-15 URL: <http://dx.doi.org/10.26565/2410-7360-2018-49-15>
11. Сторчак М. Оцінка забезпеченості історико-культурною спадщиною Лубенського району Полтавської області / М. Сторчак, О. Бодня. // Проблеми безперервної географічної освіти та картографії: Збірник наукових праць. — Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2017. — Вип.25. — С. 60-64.

Допоміжна

1. Брусак В. П. Географічні дослідження в заповідниках / В. П. Брусак, Ю. В. Зінько // Природничі дослідження на Розточчі : зб. наук.-техн. праць. – Львів : Вид-во Укр. ДЛТУ, 1995. – С. 5–14.
2. Заповідники і національні природні парки України загальнодержавного значення : довідник. – К., 1998. – 240 с.
3. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / В. І. Мацола. – Львів, 1997. – 259 с.
4. Микула О. Я. Кадастр природних ресурсів : навч. посібник [для студ. вищих навч. закладів] / О. Я. Микула, М. Г. Ступень, В. Ю. Персоляк. – Львів : Новий Світ, 2000. – 2006. – 192 с.

11. Інформаційні ресурси

Інтернет

Періодична література